

Sermo in pretiosam et vivificam crucem, et in secundum adventum, et de caritate et eleemosyna

Λόγος εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν. Καὶ περὶ ἀγάπης καὶ ἐλεημοσύνης

Πᾶσα ἑορτὴ καὶ πρᾶξις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρία καὶ καύχημα ἡμῶν ἐστὶ τῶν πιστῶν. Καύχημα δὲ καυχημάτων ὁ σταυρός. Ἑορτὴ δὲ ἑορτῶν, ὅτε τὸ πάσχα ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός, μᾶλλον δὲ εἴη ὁ ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάς, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Αὕτη κυρία καὶ βασίλισσα τῶν ἑορτῶν. Καὶ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι ἅγιοι καὶ σεβάσμιαι καὶ ἀλλήλων διαφέρουσαι ἐν δόξῃ, καταυγαζόμεναι τῇ ἀστραπῇ τῆς θεότητος. Ταύτας δὲ ἀξίως τιμᾶ καὶ ἑορτάζει πιστῶς ὁ σπουδαῖος περὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. 130 Οἱ δὲ ῥυπαροὶ καὶ μεμολυσμένοι ἐν ἁμαρτίαις, καὶ ἐν ἑορτῇ ἀνέορτοι μὲν εἰσιν. Ἑορτὴ δὲ καλὴ καὶ θεάρεστος, μετάνοια μετὰ δακρῶν καὶ ἀποχὴ ἁμαρτημάτων καὶ ἐπίγνωσις Θεοῦ καὶ πόθος τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Γινομένων δὲ τούτων, τότε καὶ ἐν τοῖς οὐρανίοις χαρὰ γίνεται, καὶ ἡ ἐκκλησία ἀγάλλεται καὶ σκιρτᾷ καὶ συγκαλεῖται πάντας τοὺς δικαίους, λέγουσα· συγχαρήτέ μοι, ὅτι ὁ υἱὸς μου οὗτος νεκρὸς ἦν τοῖς παραπτώμασι καὶ ἀνέζησε διὰ τῆς μετανοίας. Ἑορτὴ καλὴ καὶ θεάρεστος, ἔνθα συνεορτάζει Χριστός, ἔνθα ἐπιτελοῦνται αἱ αὐτοῦ ἑορταὶ καὶ τιμῶνται αἱ θεῖαι Γραφαί. Συνεορτάζει δὲ Χριστός, ἔνθα συνηγμένοι τυγχάνουσιν εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἐν ἀγάπῃ, χωρὶς πάσης ἔχθρας καὶ ὑποκρίσεως. Συνεορτάζει Χριστός, ἔνθα πτωχοὶ θεραπεύονται, ἔνθα ὄρφανοὶ παρακαλοῦνται, ἔνθα ξένοι ἀναψυχοῦνται. Συνεορτάζει Χριστός, ἔνθα τιμὴ Θεοῦ ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς. Οὗτοι οὖν εἰσιν οἱ συνηγμένοι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα. Ἐν μέσῳ δὲ τούτων εἶναι ἐπηγγελίατο [εὐρίσκεσθαι] ὁ Κύριος. Μακάριοι οἱ τούτῳ τῷ τρόπῳ συνηγμένοι· τὸν γὰρ Δεσπότην ἔχοντες ἐν 131 μέσῳ αὐτῶν οὐδεὶς αὐτοῖς βλάψει. Οὕτως οὖν τιμήσωμεν τὰς τοῦ Κυρίου ἑορτάς· μὴ πανηγυρικῶς, ἀλλὰ θεϊκῶς· μὴ κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως. Μὴ πρόθυρα στεφανώσωμεν, μὴ χοροὺς συστησώμεθα, μὴ κοσμήσωμεν πρόσωπα, μὴ αὐλοῖς καὶ κιθάραις τὴν ἀκοὴν ἐκθηλύνωμεν, μὴ ἱμάτια μαλακὰ περιβαλώμεθα, μὴ χρυσοῦ περιλάμψεσι, μὴ κώμοις καὶ μέθαις. Μὴ ἔνεκα βρώματος καταλύης τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Μὴ ζημιωθῆς τὴν θεῖαν λειτουργίαν διὰ τὴν ἀπληστόν σου κοιλίαν ἐν τῷ μαγειρείῳ ἀσχολούμενος, ἀλλὰ ταῦτα ἀφῶμεν ἐκείνοις, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα. Ἡμεῖς δὲ ὁμοῦ πάντες, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, μοναχοὶ τε καὶ μονάστριαι, χριστιανικῶς καὶ εὐλαβῶς τὰς τοῦ Κυρίου ἑορτάς τιμήσωμεν, ὡς ἐδιδάχθημεν, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς. Στεφανώσωμεν τὰ πρόθυρα, ὡς Χριστιανοί, καὶ μὴ ὡς Ἕλληνες, δάφναις ἢ ἄνθεσιν ἢ ἑτέροις ὕλαις, ὅπερ ἐστὶν Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων. Καὶ ἡ μὲν σκιὰ τοῦ Νό 132 μου πέμπεται, ἡ δὲ ἀλήθεια ἦνθησε, καθὼς ἀκούομεν τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· ἤδη τὰ ἀρχαῖα παρήλθε. Ἴδου γέγονε τὰ πάντα καινά. Ἡ πλάνη τῶν εἰδώλων κατήρηται, ὁ θάνατος ἐσκύλευται, ἡ ἐν τῷ ἄδη αἰχμαλωσία ἀνακέκληται, τῆς πολυθέου πλάνης τὰ βασίλεια συντέτριπται, ὁ ἄνθρωπος ἠλευθέρωται, ὁ Θεὸς ἐβασίλευσεν, ἡ κτίσις εὐφραίνεται, ὁ σταυρὸς πολιτεύεται, ὃν προσκυνοῦσι πάντα τὰ ἔθνη καὶ λαοί, φυλαὶ καὶ γλῶσσαι· ἐν ᾧ καὶ καυχώμεθα μετὰ τοῦ μακαρίου Παύλου, λέγοντες· ἡμῖν δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὸ καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν ἡμῶν τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ ἐπὶ τῷ μετώπῳ καὶ ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῷ στόματι καὶ ἐπὶ τῷ στήθει καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς μέλεσιν ἡμῶν· τοῦτον μετακομίζωμεν καὶ ὀπλιζώμεθα, τὸ ἀήττητον ὄπλον τῶν Χριστιανῶν, τὸν νικητὴν

τοῦ θανάτου, τὴν ἐλπίδα τῶν πιστῶν, τὸ φῶς τῶν περάτων, τὸν ἀνοίκτην τοῦ παραδείσου, τὸν τῶν αἰρέσεων καθαιρέτην, τὸ στερέωμα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τὸ μέγα φυλακτήριον τῶν πιστῶν, τὸ σωτήριον καύχημα τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτον, Χριστιανοί, καθ' ἑκάστην ὥραν καὶ στιγμήν μὴ διαλίπωμεν περὶ 133 φέροντες ἐν παντὶ τόπῳ, καὶ χωρὶς αὐτοῦ μηδὲν ἐπιτελέσωμεν· ἀλλὰ καὶ κοιμώμενοι καὶ ἀνιστάμενοι καὶ ἐργαζόμενοι καὶ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ ὀδεύοντες καὶ θάλασσαν πλέοντες καὶ ποταμοὺς διαβαίνοντες, πάντα τὰ μέλη ἡμῶν τῷ ζωοποιῷ σταυρῷ κατακοσμῶμεν, καὶ οὐδέποτε φοβηθησόμεθα ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ. Ἐὰν πάντοτε τοῦτον, ἀδελφέ, εἰς βοήθειάν σου παραλαμβάνης, οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακά, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ ἐν τῷ σκηνώματί σου. Τοῦτον γὰρ θεωροῦσαι αἱ ἐναντία δυνάμεις φρίττουσαι ἀναχωροῦσιν. Οὗτος τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην κατήργησεν· οὗτος τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐφώτισεν· οὗτος τὸ σκότος ἠφάνισε καὶ τὸ φῶς ἐπανήγαγεν· οὗτος τὰ ἔθνη συνάγων ἀπὸ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης καὶ ἑώας, εἰς μίαν Ἐκκλησίαν καὶ πίστιν καὶ ἐν βάπτισμα ἐν ἀγάπῃ συνέδησεν. Ὡ, ποῖον στόμα ἢ ποταπὴ γλῶσσα ἐγκωμιάσει ἀξίως τὸ ἀκαταμάχητον τῶν Ὀρθοδόξων τεῖχος, τὸ νικηφόρον ὄπλον τοῦ μεγάλου βασιλέως Χριστοῦ! 134 Σταυρός, νεκρῶν ἀνάστασις· σταυρός, Χριστιανῶν ἐλπίς· σταυρός, χωλῶν βακτηρία· σταυρός, πενήτων παραμυθία· σταυρός, πλουσίων χαλινός, ὑπερηφάνων καθαίρεσις· σταυρός, τρόπαιον κατὰ δαιμόνων, νέων παιδαγωγός· σταυρός, ἐμπόρων ἐμπορία, ἀπηλιτισμένων ἐλπίς, πλεόντων κυβέρνησις· σταυρός, χειμαζομένων λιμὴν, πολεμουμένων τεῖχος· σταυρός, πατῆρ ὀρφανῶν, δικαίων σύμβουλος· σταυρός, θλιβομένων παράκλησις, νηπιῶν φύλαξ, ἀνδρῶν κεφαλή, πρεσβυτέρων στέφανος· σταυρός, φῶς τῶν ἐν σκότει καθημένων· σταυρός, βασιλέων μεγαλοπρέπεια, βαρβάρων φιλοσοφία· σταυρός, δούλων ἐλευθερία, ἀπαιδευτῶν σοφία· σταυρός, Προφητῶν κήρυγμα, Ἀποστόλων σύνδρομος, Μαρτύρων καύχημα· σταυρός, παρθένων σωφροσύνη, ἱερέων χαρά· σταυρός, Ἐκκλησίας θεμέλιος, οἰκουμένης ἀσφάλεια· σταυρός, ναῶν εἰδώλων καθαίρεσις, Ἰουδαίων σκάνδαλον· σταυρός, ἀδυνάτων δύναμις, νοσοῦντων ἰατρός· σταυρός, λε 135 πρῶν κάθαρσις, παραλυτικῶν ἀνόρθωσις· σταυρός, πεινῶντων ἄρτος, διψῶντων πηγή· σταυρός, μοναζόντων θάρσος, γυμνητευόντων σκέπη. Οὗτός ἐστιν ὁ παγεὶς ἐν μέσῳ τῆς οἰκουμένης καὶ φυτευθεὶς ἐν τόπῳ κρανίου καὶ εὐθὺς βλαστήσας τὸν βότρυν τῆς ζωῆς. Ἐν τούτῳ τῷ ἀγίῳ ὄπλῳ διέρρηξε Χριστὸς τὴν παμφάγον τοῦ ἄδου γαστέρα καὶ τὸ πολυμήχανον τοῦ Διαβόλου ἐνέφραξε στόμα. Τοῦτον ἰδὼν ὁ θάνατος, τρομάξας καὶ φρίξας, πάντας οὐς εἶχεν ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου ἀπέλυσε. Τοῦτον ὀπλισάμενοι οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι, πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ Ἐχθροῦ κατεπάτησαν καὶ πάντα τὰ ἔθνη σαγηνεύσαντες συνήγαγον εἰς τὴν τούτου προσκύνησιν. Τοῦτον ἀντὶ θώρακος περιβαλλόμενοι οἱ μάρτυρες καὶ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, πάσας τὰς ἐπινοίας τῶν τυράννων κατεπάτησαν καὶ παρρησία ἐκήρυξαν. Οἱ τοῦτον ἀράμενοι καὶ βαστάζοντες, καὶ διὰ Χριστὸν ἀποταξάμενοι τὰ ἐν κόσμῳ, ἐν πολλῇ χαρᾷ κατοικοῦσιν ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄπαϊς τῆς γῆς. Ὡ τῆς ἀγαθότητος τῆς ἀμετρήτου καὶ ἀνεικάστου τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ! Πόσα ἀγαθὰ ἐδώρησατο διὰ τοῦ 136 σταυροῦ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων! Δόξα τῇ αὐτοῦ φιλανθρωπία, καὶ προσκύνησις καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Ἠκούσατε, ἀγαπητοὶ καὶ φιλόχριστοι, πόση ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ σταυροῦ. Πόσα κατορθώματα, πόσα ἀγαθὰ ἐμπλήσας τὴν ἅπασαν ἡμῶν ζωὴν οὗτος ὁ καλὸς κυβερνήτης, καὶ εἰρηνεύσας αὐτήν, καὶ τῆς μελλούσης αἰωνίου ζωῆς πρόξενος ἡμῖν γεγονώς. Αὐτὸς γὰρ ὁ τίμιος σταυρὸς ἄλλοτε ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ πρῶτος μέλλει ἀναφαίνεσθαι, ὡς τίμιον καὶ ζωοποιὸν καὶ σεβάσιμον

καὶ ἅγιον σκῆπτρον τοῦ μεγάλου βασιλέως Χριστοῦ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Δεσπότου εἰπόντος ὅτι φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. Οὗτος τοίνυν πρῶτος μέλλει φαίνεσθαι ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ πάσης στρατιᾶς Ἀγγέλων, φωτίζων πᾶσαν τὴν γῆν, ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, καὶ τὴν παρουσίαν μηνύων τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. Καὶ περὶ μὲν τοῦ σταυροῦ, τοσαῦτα. Πρὸς δὲ τὰ μέλλοντα, οἷα ὑπερβαίνουνσι πάντα λόγον καὶ ἔννοιαν, ὑπερβαίνουνσι πᾶσαν διήγησιν καὶ καταπλήττουσι πᾶσαν ἀκοήν, πῶς διηγήσομαι, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι; Ἐμνήσθην τῆς ὥ 137 ρας ἐκείνης καὶ ἐτρόμαξα, καὶ καταπαῦσαι τὸν λόγον ἐβουλήθην ἀπὸ τοῦ πολλοῦ φόβου, ἐνθυμούμενος τὰ μέλλοντα, ἅπερ ἀποκαλύπτεσθαι μέλλουσιν ὀπίσω τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ. Καὶ τίς γὰρ αὐτὰ διηγήσεται; Ἡ τίς τολμήσει ἐξεῖπειν; Ποῖον στόμα ἀπαγγελεῖ; Ποταπὴ γλῶσσα φθέγγεται; Ἡ ποία φωνὴ δηλώσει; Ἡ ποία ἀκοὴ χωρήσει ἐκεῖνα ἀκοῦσαι; Ὅτε γὰρ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, τίς οὐ σαλευθήσεται; Τίς οὐ φοβηθήσεται καὶ τρομάξει καὶ κρυβήσεται ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων ἀπὸ τῆς δόξης αὐτοῦ ἐξαναστῆ, καὶ κατελθὼν ἐπισκέψηται πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ συνάρη λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἀποδοῦναι μισθὸν τοῖς ἀξίοις, τοῖς δὲ ἀνάξιοις τὰς κολάσεις, ὡς δίκαιος κριτῆς; Ταῦτα οὖν ἐνθυμούμενος καὶ φόβῳ συνεχόμενος, τὰ μέλη μου παραλέλυμαι πάντοθεν, οἱ ὀφθαλμοί μου φόβῳ δακρύουσιν, ἡ φωνή μου ἐκλείπει, τὰ χεῖλη μου πεπήγασιν, ἡ γλῶσσά μου κεκόλληται, οἱ λογισμοί μου σεσιωπήκασιν, ὁ δὲ πόθος ἀναγκάζει με εἰπεῖν διὰ τὴν ὑμῶν ὠφέλειαν. Καὶ ὁ πόθος μὲν 138 κατέχει με, ἐπιτιμᾷ δὲ σιωπᾶν, ὅτι πολὺς ὁ φόβος καὶ ὑπέρμετρος. Τοιαῦτα γὰρ μεγάλα καὶ φοβερὰ θαυμάσια οὔτε ἐγένοντο ἀπ' ἀρχῆς τῆς κτίσεως, οὔτε γενήσονται ἐν ὄλαις ταῖς γενεαῖς. Καὶ ἄρτι μὲν πολλάκις, ἐὰν ἄφνω γένηται ἀστραπὴ ἢ βροντὴ τρανοτέρα, πάντα ἄνθρωπον ἐκθροεῖ, καὶ πάντες εἰς γῆν κλίνομεν. Καὶ εἰ ταῦτα ἐκθροοῦσι τὰ μικρά, πῶς ὑπενέγκωμεν τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος τῆς σαλπίζούσης ἐκ τῶν οὐρανῶν ὑπὲρ πᾶσαν βροντὴν, καὶ ἐξυπνιζούσης πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους, δικαίους τε καὶ ἀδίκους! Τότε ἐν τῷ ἄδῃ τὰ ὀσᾶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀκούοντα τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, περιτρέχουσι μετὰ σπουδῆς, ζητοῦντα ἕκαστον τὰς αὐτῶν ἀρμονίας. Ὅταν οὖν ἴδωμεν πᾶσαν φύσιν ἀνθρώπων ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀνισταμένην, ἕκαστον ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἐπισυνηγμένην ἀπὸ περάτων τῆς γῆς πρὸς τὸ κριτήριον, τίς ὑποίσει τὸν τοσοῦτον φόβον καὶ τρόμον; Κελεύσει γὰρ ὁ μέγας Βασιλεὺς, ὁ ἔχων ἐξουσίαν πάσης σαρκός, καὶ εὐθέως ἀποδώσει ἢ γῆ τοὺς ἑαυτῆς νεκρούς, καὶ ὁ ἄδης τοὺς ἰδίους νεκρούς· καὶ εἴτε θηρίον ἐσπάραξεν, εἴτε ἰχθὺς ἐμέλισεν, ἢ ὄρνεον ἤρπασε, πάντα ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ παραστήσονται, καὶ θριξὶ μία οὐκ ἀπόλλυται. 139 Ὡς, πῶς ὑπενέγκωμεν, ἀδελφοί, ὅταν ἴδωμεν τὸν πύρινον ποταμὸν, ὡσπερ ἀγρίαν θάλασσαν, κατεσθίοντα τὰ ὄρη καὶ τὰς νάπας, καὶ κατακαίοντα πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα! Τότε, ἀγαπητοί, ἐκ τοῦ πυρὸς ἐκείνου οἱ ποταμοὶ ἐκλείψουσιν, αἱ πηγαὶ ἀφανισθήσονται, ἡ θάλασσα ξηρανθήσεται, τὰ ἄστρα ἐκπεσοῦσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ ἥλιος ἐκλείψει καὶ ἡ σελήνη μεταβληθήσεται εἰς αἷμα, ὁ οὐρανὸς εἰλισθήσεται ὡς βιβλίον. Ὅταν ἴδωμεν, ἀδελφοί, τοὺς Ἀγγέλους ἀπεσταλμένους καὶ περιτρέχοντας μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπισυνάγοντας τοὺς ἐκλεκτοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἀπ' ἄκρων οὐρανοῦ ἕως ἄκρων αὐτοῦ· ὅταν ἴδωμεν τὸν οὐρανὸν καινὸν καὶ τὴν γῆν καινὴν, κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ! Πῶς ὑπενέγκωμεν, φιλόχριστοι, ὅταν ἴδωμεν τὸν φοβερὸν θρόνον ἐτοιμαζόμενον· ὅταν ἴδωμεν τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου φανέντα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν φωτίζοντα τὰ πέρατα τῆς γῆς! Τότε πάντες θεωρήσουσιν ἐν τῷ ὕψει φανέν τὸ βασιλικὸν αὐτοῦ σκῆπτρον. Τότε ἐπιγνώσεται ἕκαστος ὅτι ὀπίσω αὐτοῦ μέλλει φανῆναι ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων. 140 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐνθυμηθήσεται ἕκαστος, πῶς ἄρα ἀπαντήσεται τῷ Κριτῇ· καὶ ἐὰν συνή

τὰ ἑαυτοῦ πταίσματα, ἴσταται γυμνὸς καὶ τετραηλισμένος, προσδοκῶν τὴν μέλλουσαν ἐξελεῖν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν. Τότε γὰρ θεωρεῖ ἕκαστος τὰ ἴδια ἔργα ἔμπροσθεν τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἰστάμενα, κἄν τε ἀγαθὰ κἄν τε φαῦλα. Τότε οἱ τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν βαδίσαντες, καὶ πάντες οἱ γνησίως μετανοήσαντες, καὶ πάντες οἱ ἐλεήμονες καὶ ξενοδόχοι ἴστανται ἰλαροί, μετὰ πολλῆς χαρᾶς προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν <τῆς δόξης> τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔρχεται γὰρ ἵνα εὐφράνη τοὺς ἀγωνιζομένους ἐν ἀγρυπνίαις καὶ προσευχαῖς, καὶ ἐν νηστεῖαις καὶ ἐλεημοσύναις. Ἔρχεται ἵνα εὐφράνη τοὺς πενθοῦντας. Ἔρχεται ἵνα εὐφράνη καὶ ὑψώσῃ τοὺς πτωχεύσαντας διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· τοὺς μὴ ἀγαπήσαντας τὸν κόσμον, μήτε τὰ ἐν κόσμῳ τερπνά, ἀλλὰ πάντα καταλιπόντας καὶ αὐτῶ μόνῳ λατρεύσαντας καὶ ἀκολουθήσαντας. Ἔρχεται οὐκέτι ἀπὸ γῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἀστραπὴ φοβερά. Τότε κραυγὴ μεγάλη γίνεται βοῶσα καὶ λέγουσα· ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται! Ἴδου ὁ Κριτὴς παραγίνεται! Ἴδου ὁ Δι 141 καστὴς τῶν δικαστῶν ἀποκαλύπτεται! Ἴδου ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἔρχεται κρῖναι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ! Τότε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐκ τῆς κραυγῆς ἐκείνης τρομάξουσιν οἱ νεφροὶ τῆς γῆς, ἀπὸ περάτων ἕως περάτων αὐτῆς, καὶ ἡ θάλασσα καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. Τότε ἔσται φόβος καὶ στενοχωρία, καὶ ἔκστασις λήψεται πάντα ἄνθρωπον ἐκ τῆς κραυγῆς ἐκείνης καὶ τοῦ ἤχου τῶν σαλπύγγων καὶ ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῆ οἰκουμένη. Τότε αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. Τότε προτρέχουσι στρατιαὶ τῶν Ἀγγέλων. Χοροὶ Ἀρχαγγέλων συντρέχουσι. Τὰ Χερουβείμ καὶ τὰ Σεραφεῖμ τὰ πολυόμματα ἐν ἰσχύϊ κράζουσιν· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, παντοκράτωρ. Τότε πᾶν κτίσμα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς ἐν δυνάμει βοῶσιν· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος Βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου. Τότε σχισθήσονται οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀποκαλυφθήσεται ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, ὡς ἀστραπὴ φοβερά, μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης ἀνεικάστου. Καὶ ὄψεται πᾶς ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ 142 φυλαὶ τῆς γῆς. Τότε ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ εἰς φυγὴν τραπήσονται, καθὼς Ἰωάννης προεδήλωσε, λέγων· εἶδον θρόνον λευκὸν μέγαν, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτῷ· οὗ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἔφυγεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. Τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς εἶρηκε· καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη. Ἄρα ποταπὴ ψυχὴ μέλλει εὐρεθῆναι, ἵνα ὑπομείνῃ, ὅταν τεθῶσι θρόνοι, καὶ κριτήριον καθίσῃ, καὶ βίβλοι ἀνοιγῶσι; Τότε θεασόμεθα τὰς ἀναριθμήτους τῶν Ἀγγέλων δυνάμεις παρεστῶσας κύκλῳ ἐν φόβῳ. Τότε ἐνὸς ἐκάστου τὰ ἔργα ἐνώπιον Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἀναγινώσκονται. Τότε πληροῦται ἡ προφητεία Δανιήλ, λέγουσα· ἐγὼ Δανιήλ ἐθεώρουν, ἕως οὗ θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ ὁ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισε. Τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιῶν, καὶ ἡ θριξὶς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡς ἔριον καθαρὸν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρός· οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμὸς πυρός εἶλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλια χιλιάδες <Ἀγγέλων> παρεστήκεσαν αὐτῷ καὶ μύρια μυριάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ· κριτήριον ἐκάθισε καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν. Μέγας φόβος, ἀδελφοί, ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, <ὅτε ἀνοιχθῶσιν ἐκεῖναι αἱ φο 143 βεραὶ βίβλοι>, ἔνθα εἰσὶ γεγραμμένα τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, καὶ ἃ ἐπράξαμεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ καὶ ἐνομίσαμεν ὑπολαμβάνοντες τάχα λανθάνειν τὸν Θεὸν τὸν ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφρούς· καὶ ἀναγεγραμμένα πᾶσαι αἱ πράξεις ἡμῶν καὶ αἱ ἐνθυμήσεις πάντων, κἄν τε φαῦλαι κἄν τε ἀγαθαί. Ὡ, πόσων δακρύων χρῆζομεν διὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, καὶ ἀμελοῦμεν! Διὰ γὰρ δακρύων δύναται τις ἐξαλεῖψαι τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς βίβλοις ἐκεῖναις ἐγκλήματα· ἄλλος τε καὶ δι' ἐλεημοσύνης. Πόσα μέλλομεν στενάξαι τότε καὶ ἐλεινῶς δακρῦσαι, ὅταν ἴδωμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν τὴν ἀπόρρητον τῶν οὐρανῶν βασιλείαν! Ὅταν θεασώμεθα τὰς φοβερὰς κολάσεις

φαινομένας, μέσον δὲ τούτων πάντων τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ ἕως τοῦ γεννηθέντος πάντων ὕστερον, καὶ πάντας ἐπὶ πρόσωπον προσκυνοῦντας! Τότε πληρωθήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται. Τότε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἴσταμένη μέσον τῆς 144 βασιλείας καὶ τῆς κρίσεως, μέσον ζωῆς καὶ θανάτου, μέσον χαρᾶς καὶ ἀνάγκης· καὶ πάντες κάτω βλέποντες, μὴ ἀνανεύοντες ἔμπροσθεν αὐτῶν, τῷ βήματι παριστάμενοι καὶ ἐπερωτώμενοι καὶ δεινῶς ἐξεταζόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν ἀμελείᾳ ζήσαντες. Καὶ ταῦτα θεωροῦντες ἐνθυμοῦνται πάσας τὰς πράξεις αὐτῶν. Καὶ θεωρεῖ ἕκαστος τὰ ἴδια ἔργα αὐτοῦ, κἄν τε ἀγαθὰ κἄν τε φαῦλα. Καὶ οἱ μὲν τὰ καλὰ ἔργα ἔχοντες μετὰ χαρᾶς προσεγγίσουσι τῷ βήματι, ὡς μέλλοντες ἀπολαμβάνειν τὸν στέφανον. Ἐὰν δὲ τις χαλεπὰς ἔχων ἀμαρτίας ἀμετανόητος ἐξέλθῃ τοῦ βίου, τότε θεωρῶν αὐτὰς ἔμπροσθεν αὐτοῦ παριστάμενας καὶ κατακρινούσας καὶ ἐλεγχούσας, ὀδυνώμενος λέγει· ὦ, πῶς οὐκ ἠγωνισάμην ὁ ἄθλιος, ἀλλὰ τὸν καιρὸν ἀπώλεσα, παίζων καὶ παιζόμενος; Πῶς οὐ μετενόησα; Διατί οὐκ ἠλέησα; Διατί ἐφθόνησα τῷ ἀδελφῷ μου, ἐμίσησα, ἐλοιδόρησα, καὶ οὐ διηλλάγην; Ναί, ναί, ἔπραξα ὡς ἄφρων. Ἦκουον δὲ καὶ τὰς κολάσεις. Ἦκουον δὲ περὶ ταύτης τῆς φοβερᾶς ἡμέρας. Διατί οὐ μετενόησα πρὸς τὸν αἴροντα τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ παιζόμενος ἐτέλεσά μου τὰ ἔτη; Τοὺς νηστεύοντας καὶ προσευχομένους θεωρῶν ἐχλεύαζον· οἵτινες φαιδροὶ παρίσταν 145 ται τῷ Κριτῇ, ἀπαιτοῦντες τοὺς μισθοὺς. Ἄρα τί ποιήσω; Ὅτι ὁ καιρὸς τῆς μετανοίας παρήλθεν. Ταῦτα δὲ αὐτῶν διαλογιζομένων, ἀκούσουσι τῆς φωνῆς τοῦ Κριτοῦ τῆς φοβερᾶς, κεκραγότες καὶ λέγοντες· δείξατε τὰ ἔργα καὶ λάβετε τὸν μισθόν. Ἐν δὲ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ σαλευθήσονται πάντα τὰ τάγματα τῶν ἀνθρώπων, ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι καὶ πάντα τῆς Ἐκκλησίας τὰ τάγματα, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος· ἐγείρεται ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ. Τότε σαλευθήσονται φόβῳ δυνάσται σοφοὶ καὶ πλούσιοι, διότι ἐπέστη ἡ ὥρα, ἵνα ἐκάστου τὸ ἔργον ἐπὶ Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἐπιγνωσθῇ, καὶ ἕκαστος θερίσῃ, ὡς ἔσπειρεν. Οἴμοι, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι! Θέλω εἰπεῖν τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐκ τοῦ φόβου ἀνακόπτομαι, καὶ τὰ δάκρυά μου προτρέχουσι, καὶ ἰλιγιῶ· φρικτὸν γὰρ τὸ διήγημα. Τότε, φιλόχριστοι, ἐρευνᾶται ἐνὸς ἐκάστου ἡ σφραγὶς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἣν ἔλαβεν ἐν τῇ ἀγία καὶ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἀπαιτεῖται ἕκαστος πῶς τὴν πίστιν ἐφύλαξεν ἀμίαντον καὶ τὴν σφραγίδα ἄθραυστον 146 καὶ τὸν χιτῶνα ἀμόλυντον, καὶ τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἣν ὠμολόγησεν ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων, λέγοντες· ἀποτασσόμεθα τῷ Σατανᾶ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Οὐχὶ ἐνὶ ἡ δύο ἢ πέντε, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ [Διαβόλου]. Ταύτην οὖν τὴν καλὴν ἀποταγὴν ἀπαιτούμεθα ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ· καὶ μακάριος ὅστις ἐφύλαξε, καθὼς καὶ συνετέθη. Δι' ἐνὸς γὰρ ῥήματος ἀπετάξατο πᾶν ἔργον φαῦλον τοῦ Διαβόλου· μοιχείαν, πορνείαν, φόνον, ἀκαθαρσίαν, ψευδολογίαν, φθόνον, κλοπὴν, θυμόν, μνησικακίαν, ἔχθραν, ἔριν, ἀργολογίαν, αἰσχρολογίαν, ὑπερηφανίαν, βλακείαν, γέλωτας, κιθαρισμούς, χοραυλίαν, ὀρχησμούς, ὀργὴν, πλεονεξίαν, μισαδελφίαν, τὸ πάντων ἔσχατον τῶν κακῶν καὶ πρῶτον, εἰδωλολατρίαν καὶ φαρμακείαν. Ταῦτα καὶ τὰ τούτων ὅμοια ἀποτάσσεται πᾶς Χριστιανὸς ἐν τῇ ἀγία κολυμβήθρᾳ. Ταύτην τὴν ἀποταγὴν ἀπαιτούμεθα ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ἀδελφοί. Ἀλλὰ λαλῆσαι καὶ ἕτερα βούλομαι· πλὴν δὲ κατέχει με φόβος καὶ ὀδύνη, καὶ πῶς εἰπεῖν ταῦτα οὐκ ἔχω. Εἶπω δὲ ταῦτα ἐν στεναγμοῖς μετὰ δακρύων, ὅτι ἔσχατά εἰσιν· οὐ γὰρ ἐστι χωρὶς δακρύων διηγήσασθαι ταῦτα. Τότε 147 μετὰ τὸ ἐρευνηθῆναι ἕκαστον ἐπὶ Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων καὶ καταργηθῆναι πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν, καὶ πάντες οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ τεθῶσιν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· τότε λοιπόν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ'

ἀλλήλων, ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων· καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Καὶ τὰ μὲν πρόβατα τὰ ἔχοντα τοὺς καλοὺς καρπούς· τὰ ἐπιγινώσκοντα τὸν καλὸν Ποιμένα· τὰ φυλάξαντα τὴν σφραγίδα αὐτῶν ἄθραυστον· τὰ ἀκολουθήσαντα τῷ Ποιμένι αὐτῶν τῷ εἰπόντι, δεῦτε ὀπίσω μου· τὰ μὴ μίαναντα τὴν πίστιν μετὰ τῶν αἰρετικῶν. Ταῦτα τὰ πρόβατα στήσει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Τὰ δὲ ἐρίφια τὰ ἄκαρπα· ὅσα τὸν Ποιμένα παρώξυναν· τὰ νεμόμενα μετὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ τὴν ἀγίαν πίστιν μίαναντα· οἵτινες ἐσκίρτησαν ἀτάκτως, ἐτρύφησαν, ἐχόρευσαν, καὶ σωρεύσαντες τὸ οὐαί, ἐξήλθον τοῦ βίου, παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ ἔρημοι, πάσης δὲ ἁμαρτίας πεπληρωμένοι. Οὐς ἰδὼν ὁ Κύριος ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ἀποστρέψει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν. Τότε λέγει τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς 148 μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν. Δεῦτε οἱ υἱοὶ τοῦ φωτός. Δεῦτε οἱ τῆς ἐμῆς βασιλείας κληρονόμοι. Δεῦτε οἱ δι' ἐμὲ πεινάσαντες καὶ διψήσαντες· οἱ μὴ ἀγαπήσαντες τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν κόσμῳ. Δεῦτε οἱ δι' ἐμὲ καταλιπόντες τὸν κόσμον, συγγενεῖς καὶ φίλους, γονεῖς καὶ τέκνα. Δεῦτε οἱ ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄπαϊς τῆς γῆς οἰκήσαντες· νῦν οἰκήσατε μετὰ τῶν Ἀγγέλων ἐν οὐρανοῖς. Τότε λέγει καὶ τοῖς ἐξ ἀριστερῶν· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι, οἱ μεμισημένοι, οἱ ἀνελεήμονες καὶ μισάδελφοι καὶ μισόχριστοι. Οὐκ ἠλέησατε, οὐκ ἐλεηθήσεσθε. Οὐκ ἠκούσατέ μου τῶν ἀχράντων Εὐαγγελίων καὶ τῶν μακαρίων μαθητῶν, οὐδὲ ἐγὼ ἀκούσομαι ὑμῶν. Ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς· ἀπελάβετε τὰ ἀγαθὰ ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν. Ἐγὼ δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν διὰ τῶν ἀγίων μου Γραφῶν ἐβόων, καὶ ἀκούοντες ὑμεῖς ἐχλευάζετε τοὺς ἀναγινώσκοντας. Καὶ νῦν λέγω λοιπόν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον. 149 Δηλώσω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί μου, καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν κολάσεων, καθὼς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἠκούσαμεν. Ἔστιν οὖν σκότος ἐξώτερον· δηλὸν δὲ ὅτι καὶ ἐσώτερόν ἐστι. Γέεννα τοῦ πυρὸς τόπος ἄλλος· βρυγγὸς ὀδόντων τόπος ἴδιος· σκώληξ ὁ ἀκοίμητος τόπος ἄλλος· ἡ λίμνη τοῦ πυρὸς τόπος ἕτερος· τὸ ἄσβεστον πῦρ ἰδία χώρα· ὁ πύρινος ποταμὸς τόπος ἕτερος. Ἐν ταύταις ταῖς κολάσεσι καταμερίζονται οἱ ἐλεεινοί, ἕκαστος πρὸς ἀναλογίαν τῶν πταισμάτων αὐτοῦ. Καὶ ὡσπερ εἰσὶ διαφοραὶ ἁμαρτιῶν, οὕτως καὶ διαφοραὶ κολάσεων. Τουτέστιν, ἄλλως κολάζεται ὁ μοιχός, ἄλλως ὁ πόρνος, καὶ ἄλλως ὁ φονεύς, καὶ ἄλλως ὁ κλέπτης καὶ <ὁ> μέθυσος. Ὅσοι δὲ ἐν αἰρέσει ἐμολύνθησαν, ἀκούσονται τό, ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου. Οἱ δὲ ἔχοντες μετ' ἀλλήλων ἔχθραν καὶ οὐ διηλλάγησαν ἐν τῷ βίῳ, ἀπαραίτητον κρῖμα εὐρήσουσι. Καὶ οἱ μισάδελφοι εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον πεμφθήσονται, ὡς μισήσαντες Χριστόν, τὸν εἰπόντα· ἀγαπάτε ἀλλήλους, καὶ συγχωρεῖτε ἀλλήλων τὰ παραπτώματα. 150 Οὐαὶ τῷ φιλοπόρνῳ, τῷ μοιχῷ, τῷ μεθύσῳ. Οὐαὶ τοῖς φαρμακοῖς καὶ τοῖς μάνταις καὶ τοῖς πίνουσι τὸν οἶνον μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν. Οὐαὶ τοῖς συνομολογοῦσι μετὰ τῶν βλασφημῶν αἰρετικῶν. Οὐαὶ τοῖς ὑβρίζουσι τὰς θείας καὶ ἱεράς Γραφάς. Οὐαὶ τοῖς ἀπολλύουσι τὸν καιρὸν τῆς μετανοίας εἰς μετεωρισμὸς καὶ γέλωτας· ζητήσουσι γὰρ καὶ οὐχ εὐρήσουσι τὸν καιρὸν, ὃν κακῶς ἐδαπάνησαν· καὶ βοήσουσι μετὰ δακρῶν καὶ ὀδυσμῶν πολλῶν, καὶ οὐ μὴ εὐρωσιν ἔλεος. Οὐαὶ τοῖς δικαιοῦσι τὸν ἀσεβῆ ἕνεκα δώρων. Οὐαὶ τοῖς ἀρπάζουσι τὰ ἀλλότρια. Καὶ ἵνα συντόμως εἶπω· οὐαὶ πᾶσι τοῖς ἐξ ἀριστερῶν λαχοῦσιν, ὅτι σκοτισθήσονται καὶ τρομάξουσι καὶ τοὺς ὀδόντας τρίξουσι, ὅταν ἀκούσωσι τό, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Τότε λοιπὸν ἀπελαύνονται μετὰ μεγάλου φόβου ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ φρικτοῦ καὶ παραδίδονται εἰς τὰς τοῦ θανάτου χειρας, ἵνα ποιμάνῃ αὐτούς, καθὼς γέγραπται. Ὅδυνηρὰ ἡ διήγησις, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, τῆς φρικτῆς καὶ φοβερᾶς ὥρας ἐκείνης. Οἴμοι, ἀδελφοί, τίς τολμήσει διηγῆσασθαι, ἢ τίς βαστάσει 151 ἀκούσαι τὴν

φοβερὰν ἐκείνην διήγησιν! Ὅσοι δάκρυα βούλεσθε ἐκχέειν, δεῦτε, ἀκούσατε τί ἡμᾶς περιμένει. Καὶ μὴ ἀμελήσωμεν τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Τότε χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ἐπίσκοποι ἀπὸ συνεπισκόπων, πρεσβύτεροι ἀπὸ συμπρεσβυτέρων· τότε χωρίζονται τὸν ἔλεεινὸν ἐκείνον χωρισμὸν ἱερεῖς ἀπὸ ἱερέων καὶ διάκονοι ἀπὸ συνδιακόνων, καὶ ὑποδιάκονοι καὶ ἀναγνώσται ἀπὸ τῶν ὁμοίων αὐτῶν. Τότε διαχωρίζονται οἱ ποτὲ βασιλεῖς καὶ κλαύσουσιν ὡς νήπια καὶ στήσονται ὡς ἀνδράποδα. Τότε στενάξουσιν ὕπαρχοι, καὶ ἀποβλέψουσιν ἔνθεν κάκειθεν, καὶ τὸν βοηθοῦντα οὐκ εὐρήσουσιν. Οὔτε γὰρ πλοῦτος φαίνεται ἐκεῖ, οὔτε κόλακες παρίστανται. Τότε διαχωρίζονται οἱ ἐν ἀμελείᾳ ζήσαντες μοναχοί, οἱ τὸν κόσμον τάχα μισήσαντες καὶ κοσμικὰ φρονήσαντες. Τότε διαχωρισθήσονται γονεῖς ἀπὸ τέκνων, πατήρ καὶ υἱός, μήτηρ καὶ θυγάτηρ, φίλοι ἀπὸ φίλων καὶ συγγενεῖς ἀπὸ συγγενῶν. Τότε ἀποχωρισθήσονται ἀνδρόγυνα ἔλεεινά, τὰ μὴ φυλάξαντα τὴν κοίτην ἀμίαντον. Ἀλλὰ παρεάσω τὰ πολλὰ διηγείσθαι· καὶ γὰρ συνέχει με φόβος ἐν ταύτῃ τῇ διηγῆσει. Τότε ἔλαυνόμε 152 νοὶ καὶ τυπτόμενοι ὑπὸ ἀγρίων Ἀγγέλων, ὠθοῦμενοι καὶ τοὺς ὀδόντας τρίζοντες καὶ πυκνῶς στρεφόμενοι εἰς τὰ ὀπίσω, προσεγγίζουσι τῷ χαλεπῷ τόπῳ ἐκείνῳ, ὅπου πάλιν διαχωρίζονται εἰς ὅλας τὰς κολάσεις. Τότε θεωροῦντες τὴν παντελῆ ἀπόφασιν, οὐδενὸς ὄντος τοῦ παρακαλοῦντος ὑπὲρ αὐτῶν, οὐκ ἄνεσιν ἐχόντων, οὐδὲ ἐλπίδα ἀνακάμψαι. Τότε ὀλολύζοντες λέγουσιν· ὦ, πόσον καιρὸν ἀπώλεσαμεν ἐν ἀμελείᾳ ζήσαντες! Πῶς ἐνέπαιξεν ἡμᾶς ὁ μάταιος βίος! Πῶς ἄλλους θεωροῦντες ἀγωνιζομένους ἡμεῖς οὐκ ἠγωνισάμεθα! Πῶς τῶν ἀγίων Γραφῶν ἠκούομεν καὶ ἐγελῶμεν καὶ ἐχλευάζομεν τοὺς ἀναγινώσκοντας αὐτάς! Ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἐλάλει διὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ Γραφῶν, καὶ οὐ προσείχομεν· νῦν δὲ ἡμεῖς βοῶμεν, καὶ αὐτὸς ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν. Τί ὠφέλησαν ἡμᾶς τὰ τερπνὰ τοῦ κόσμου; Ποῦ ὁ πατήρ, ὁ γεννήσας ἡμᾶς; Ποῦ ἡ μήτηρ, ἡ ὠδινήσασα; Ποῦ τὰ τέκνα; Ποῦ οἱ φίλοι; Ποῦ ὁ πλοῦτος; Ποῦ οἱ θόρυβοι καὶ τὰ ἄριστα; Ποῦ ὁ πολὺς καὶ ἄκαιρος δρόμος; Ποῦ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ γνώριμοι; Ποῦ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ δυνάσται; Ποῦ οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ῥήτορες; Πῶς ἐκ τούτων οὐδεμίαν ἔχομεν ὠφέλειαν ἡμεῖς οἱ ἔλεεινοί; 153 Τότε θεωροῦντες τὴν παντελῆ ἐγκατάλειψιν, τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγίων, μετὰ στεναγμοῦ καὶ πικρῶν δακρύων λέγουσι· σῶζεσθε, ἅγιοι καὶ δίκαιοι, ἐξ ὧν ἡμεῖς ἐχωρίσθημεν· σῶζεσθε, φίλοι καὶ συγγενεῖς· σῶζεσθε, πατέρες καὶ μητέρες· σῶζεσθε, υἱοὶ καὶ θυγατέρες· σῶζεσθε, Ἀπόστολοι καὶ Μάρτυρες καὶ Προφῆται Κυρίου. Σῶζου, τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν. Σῶζου καὶ σύ, Δέσποινα Θεοτόκε, ἡ πολλὰ παρακαλοῦσα ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα σωθῶμεν, ἀλλ' ἡμεῖς οὐκ ἠθελήσαμεν μετανοῆσαι καὶ σωθῆναι. Σῶζου καὶ σύ, τίμιε καὶ ζωοποιεῖ Σταυρέ. Σῶζου, ὁ παράδεισος τῆς τρυφῆς, ὃν ἐφύτευσεν ὁ Κύριος. Σῶζου, ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἡ μήτηρ τῶν πρωτοτόκων. Σῶζου, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἡ μὴ ἔχουσα τέλος. Σῶζεσθε, πάντες ὁμοῦ. Οὐκέτι γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν θεασόμεθ' αὐτὰ ἐξ ὑμῶν. Εἰς κρίσιν γὰρ κολάσεως ἀπερχόμεθα, μὴ ἔχουσαν τέλος ἢ ἄνεσιν. Καὶ λοιπὸν ἀπέρχεται ἕκαστος εἰς τὸν ἠτοιμασμένον αὐτῷ τόπον, ὃν ἠτοίμασεν ἑαυτῷ ἕκαστος, μὴ θελήσας μετανοῆσαι καὶ λυτρωθῆναι ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἀνάγκης ἐκείνης. Ἦκούσατε, ἀδελφοί, τί μέλλουσιν εὐρεῖν οἱ σπουδάσαντες καὶ ἀγωνισάμε 154 νοὶ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν· οἱ ἀμελοῦντες δὲ καὶ μὴ μετανοοῦντες, πῶς μέλλουσιν ἀποπεμφθῆναι εἰς τὰς δεινὰς καὶ ἀφορήτους κολάσεις. Ἦκούσατε περὶ τῆς φοβερᾶς ὥρας ἐκείνης καὶ περὶ ταύτης τῆς ὥρας. Ἡ ἀγία Γραφή ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις βοᾷ καὶ λέγει· δεῦτε οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Καὶ πάλιν λέγει· ἐγὼ εἶμι ἡ ζωὴ, ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ἀλήθεια. Ταύτην οὖν τὴν ὁδὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀγαπήσωμεν, ἀδελφοί, ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσωμεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ

αὐτοῦ Πατρί, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.